

nuzue; eri, eta ethorri zatzaizkitet ikhusterat; preso, eta nere ganat heldu izan zirezte »

Onak ihardetsiko diote : « Bainan, Jau-na, noiz othe zitugu goserik ikhusi, jaterat eman baitautzugu, ala egarririk, eman baitautzugu edaterat ? Noiz ikhusi zitugu arrotz, eman baitautzugu ostatu, ala soinekorik gabe, jauntzi baitzitugu ? » Eta erregeak ihardesiko diote : « Egiaz erraiten dautzuet, *nere anaiarik chumeeneri gauza horiek egin ditutzuén aldi oroz, nihauri egin dautz-kidatzue.* »

Denbora berean, erranen diote ezkerrekoeri : « Zoazte, *madarikatuak, nitarik ur-run, debruarentzat eta haren aingeruentzat aphaindua izan den bethiereko surat.* Ezen, gose izan niz eta ez dautazue jaterat eman; egarri, eta ez dautazue eman edaterat; arrotza nintzen, eta ez dautazue eman ostatu; buluzia, eta ez nuzue jauntzi; eri edo preso, eta ez zatzaizkitet ikhusterat jin. »

Erranen diote heiek ere : « Bainan, Jau-na, noiz ikhusi zitugu gose ala egarririk,

— 98 —

etcherik ala soinekorik gabe, eri ala preso, batere lagundu gabe utzi baitzitugu ? »

Orduan ihardetsiko diote : « Egiazki diozuet, nere chumeetarik edozoini gauza horiek egin gabe utzi ditutzuen aldi oroz, niri egin gabe utzi ditutzue. » Eta hauk bethiereko oinhazeetarat joanen dira, onak aldiz bethiereko bizirat. »

ORTZEGUN SAINDU

60. — Judasen saldukeria

Pazko deitu jai-eguna hurbiltzen ari zen, eta aphez-nausiak eskribauekin bazabiltzan nola hilaraziko zuten Jesus; bainan populuaren beldur ziren. Orduan hamabietarik batek, Iskariot-eko Judasek, aphezen ganat joanik, erran zioten : « Zer emanen dautazue, eta zuen eskuetarat bilduko dut ? » Hitz-eman ziozkaten hogoita-hamar zilharpeza; eta geroztik paradaren beha zagón bere nausiaren etsaieri emaiteko.

61. — Afaria

Beraz, altchagarri gabeko lehen egunean, dizipuluak Jesusi hertsatu zitzaizkon: « Nun nahi duzu Pazkoko bazkaria aphain dezagun ? » Ihardetsi zioten : « Zoazte hiriko aiphatu dautzueta gizonaren ganat eta errozue : Nausiak hitz hauk igortzen daukitzu : Denborak hurbil ditut : Pazkoak zure etchean eginen ditugu nere dizipuluek eta nik. » Dizipuluak joan ziren eta Jesusek erran bezala Pazkoko aphairua aphaindu zuten.

Aratsean Jesus mahainean jarri zen bere hamabi apostoluekin. Eta jatean, erran zuen : « Egiazki diotzuet, zuetarik batek salduko nu. » Harritu ziren, eta zoin bere alde galdeka hasi zitzaizkon : « Ni othe niz, Jauna ? » Ihardetsi zuen: « Nerekin jaten ari den batek salduko nu. Gizonaren semea segurki, hartaz izkiriatura den bezala, badoa: bainan hanbat gaichto Gizonaren Semea salduko duenarentzat : hobe zukeen ez halitz egundaino sortu. » ,

62. — **Zangoen garbitzea**

Orduan Jesusek, mahaina utzirik, soinekoa khendu zuen, oihal bat hartu eta gerrian ezarri. Gero ura untzi baterat ichuri zuen eta hasi zitzaïoten dizipulueri oinen garbitzen, bere gerriko oihalaz chukatzen zituelarik.

Ethorri zen bada Petriren aitzinerat, eta hunek erran zion : « Zuk, Jauna, niri zangoak garbi? » Jesusek ihardetsi zion : « Egiten dutan gauza hau ez duzue orai konprenitzen, bainan gerochago konprenituko duzue. » Petrik berriz ere : « Ez dauzkidatzu sekulan zangoak garbituko ! » Jesusek ihardoki zion : « Ez bazitut garbitzen, ez duzu nerekilakorik izanen. » Orduan Petrik erran zion : « Jauna, garbi-zkidatzu ez bakharrrik zangoak, bainan eskuak ere eta burua. »

Jesusek aldiz : « Berriki mainatu denak ez du oinez bertzerik garbitzearen beharrik, eta bere gorphutz osoa garbia du. Zuek ere garbiak zirezte, ez ordean denak. » Alabainan bazakien nork behar zuen saldu.

— 101 —

Zangoak ikhuzi ondoan, berriz hartu zuen bere soinekoa eta mahainean jarri zen. Erran zioten : « Badakizue zer egin dutan ? Nausi eta Jaun deitzen nuzue, eta chuchen mintzo zirezte : nausi eta jaun izanik ere, zangoak garbitu badauzkitzuet, zuek ere behar ditutzue elgarri garbitu. Ezen *etsen-plua eman dautzuet, zuek ere nik bezala egin dezazuen.* »

63. — **Gorphutz saindua**

Afariten ari ziren artean, Jesusek ogia hartu zuen, hautsi, eta dizipulueri eman, ziolarik : Har eta jan zazue : *hau da nere gorphutza.* » Gero kalitza harturik, Jainkoari eskerrak bihurtu ziozkan, eta eman zioten, erranez : « Edan zazue denek : *hau da nere odola*, testamentu berriko odola, ha'nitzentzat ichuria izanen dena, bekhatuen barkhamendutako. »

64. — **Afariaren bururatzea**

Hitz horien ondotik, Jesus atsegabetu zen eta garbiki erran zioten : « Bai, egiazki,

zuetarik batek salduko nu. » Dizipuluak elgarri behaka zauden, nortaz mintzo othe zen. Dizipuluetarik batek, Jesusek maite zuenak burua pausatua zaukan Jesusen bu-lharrari kontra. Petrik kheinu egin zion erranez : « Nortaz mintzo da ? » Hura beraz makhurtu zen Jesusen ganat, ziolarik : « Nor da, Jauna ? » Jesusek ihardetsi zuen : « Ogi busti puska bat eskainen baitiot, hura da. » Eta, ogia bustiturik eman zion Iskarioteko Judasi.

Judasek hartu zuen eta berehala atheratu zen. Gau ilhuna zen. Athera zenean, Jesusek erran zuen : « Nere haurrak, ez niz zuekin egun gutirentzat baizik. *Manamendu berri bat egiten dautzuet : elgar maitha zazue, nik maite izan zituztedan bezala.* Munduak ezagutuko du nerekilakoak zireztela, elgar maite balinbaduzue. »

Petrik erran zion : « Jauna, norat zoazi ? » Jesusek ihardetsi zuen : « Noan lekura ez zizaizkit orai jarraikitzen ahal; bainan egun batez jinen zira. » Petrik erran zion : « Jau-na, zertako ez orai berean ? Bizia emanen

dut zuretzat. » Jesusek ihardetsi zuen : « Bizia neretzat ? Egiazki, egiazki erraiten dautzut : *oilharrak kantatu baino lehen, hiru aldiz ukhatuko nuzu.* » Petrik aldiz : « Ez, zurekin hil behar banu ere, ez zitut nik ukhatuko ». Dizipulu guziek berdin erran zuten, eta esker onezko kantika eman ondoan, Olibetako mendirat buruz abiatu ziren.

65. — Olibetako mendirakoan

« Ni egiazko mahats-ondoa niz eta nere Aita da mahastizaina. Nitán fruiturik ekhartzen ez duen edozoin adar khenduko du ; eta ekhartzen duena ere mochtuko du, oraino gehiago eman dezon. Bai, zuek garbi zirezte, ochtion erran bezala. Zaudezte nitán, eta ni zuetan.

« Nola adarrak ez baidezake deus ere eman, ez badago aihenari atchikia, berdin zuek ere, ez bazirezte niri atchikiak egoiten. *Ni aihena niz, zuek adarrak; ni baithan dagonak eta ni hura baithan, harek hainitz ekharriko du. Bainan ni gabe ez duzue deu-*

sik egiten ahal. Nitán ez dagona, adar ez-deus baten pare aurdikia izanen da ; eta eihartu denean, bilduko dute, surat emanen eta erreko.

« Baldin nere baithan egoiten bazirezte, eta nere hitzak zuen baithan, nahi duzuená galdaturik ere, ardietsiko duzue. Ongi nasaia egiten baduzue, eta egiten bazirezte nere dizipulu, horrek du nere Aita loria-tuko. Ni Aitak maithatu nuen bezala, nik ere zuek maithatu zituztet; zaudezte nere maithasunean. *Nere manamenduak begiratzén baditutzue, nere maithasunean egonen zirezte*; ezen, hala-hala, nik ere nere Aitaren manamenduak begiratu ditut, eta haren maithasunean nago. »

66. — Othoitz handia

Horiek erran ondoan, Jesusek begiak al-tchatu zituen zerurat, ziolarik : « Nere Aita, ordua da; Semea gorets-araz ezazu, zure Semeak ere goretsaraz zitzan. Eta nola eman baitiozu eskua gizon guzien gainean,

— 105 —

zuk eman diozkatzun guziera harek emanen diote bethiereko bizitzea. *Eta hau da bethiereko bizitzea : ezagut zitzaten zu, egiazko Jainko bakharra eta Jesu-Kristo zuk igorri izan duzuna.*

« Gorets-arazi zitut nik lurraren gainean eta egin dut eman zinautan egitekoa. Ordainez zuk orai gorets-araz nezazu zure baithan, Aita, mundua hasi baino lehen, zure baithan izan dutan zorion hartaz. Irakatsi diotet zure izena mundutik berechi dauzkitatzun gizoneri. Heientzat egiten dautzut othoitz, ez heientzat bakharrik, bainan oraino heien hitzaren bidez nitan sinetsi behar dutenentzat. »

JESUSEN PAIRUA

67. — Olibetako baratzean

Jesus joan zen bada bere dizipuluekin Gethzemani deitu lekhu batetarat, eta erran zioten : « Zaudezte hemen, ni horrat noalarik othoitz egiterat. » Eta berekin harturik Petri eta Zebede-ren bi semeak, hasi zi-

tzaion bihotza histen eta ilhuntzen. Orduan erran zioten : « Nere arima hiltzerainokoan ilhundua da, geldi zitezte hemen eta egon atzarririk nerekin. » Eta pochi bat urrundurik ahuspekatu zen eta othoitzean hasi : « *Nere Aita, kalitza hau nere ganik urrundadila ahal bada; bainan halere egin dadila, ez nik nahi dutan bezala, bainan zuk nahi duzun bezala. »*

Gero itzuli zen bere dizipuluen ganat. Lo atchewan zituen eta erran zion Petriri : « Zer, ezin egon zirezte oren bat nerekin atzarririk. *Egon errie eta egizue othoitz, tentazionetan ez sartzeko; ezen gogoa ernea da, bainan haragia ahul. »* Berriz ere urundu zen eta othoitz hau egin zuen : « *Nere Aita, ez balinbadut kalitza hau edan gabe uzten ahal, egin bedi zure nahia. »* Gero itzuli zen eta lokartuak aurkhitu zituen; eta berriz ere urrundurik, hirurgarren aldikotz othoitz bera egin zuen. Orduan jin zen bere dizipuluetarat eta erran zioten : « Orain lo egizue eta pausa zitezte. Hurbildua da tenorea. gizonaren semea bekhatorosen es-

kuetan emana izanen baita... Chui zitez-
te,, goazen : nere saltzalea hor berean da. »

68. — Etsaiek hartzen dute

Oraino mintzo zelarik, Judas ethorri zen, eta harekin gizon saldo bat, ezpatez eta makhilez harmatuak, aphez-nausiek eta herriko zaharrek igorriak. Jesus saltzen zuenak haren ezagut-arazteko erran zioten : « Zoïni ere musu emanen baitiot, eta hura da; harazue. » Berehala Jesusi hurbildu zitzaion, erranez : « Agur, Jauna, » eta musu eman zion. Jesusek ihardetsi zion « Adichkidea, zertarat jina zira ? Gizonaren semea musu batez saltzen duzu ! » Bainan aitzinatu ziren, eta eskuak gainerat emanik, hartu zuten. Orduan dizipulu guziek hor utzi zuten eta ihesi joan ziren.

69. — Jesus Annaren aitzinean

Jesus hartu zutenek lehenik Anna, Kaifasen aita-ginarrebaren ganat ereman zuten eta hunek galdegin zion bere dizipuluen eta irakaspenen berri.

Jesusek ihărdetsi zion : « Jendeari agerian mintzatu nitzaio, bethi sinagogan eta temploan eman ditut nere irakaspenak eta ez dut hitzik erran ichilka. Zertako egiten dau-tazu galde hori ? Galde zozute entzun nute-neri; badakite zer irakatsi dutan. » Orduan Jesusen aldean jarriak zauden soldadoetarik batek mazelako bat eman zion, erranez : « Hola, mintzatzen dea aphez-nausiari ? » Jesusek ihărdetsi zuen : « *Gaizki mintzatu baniz, errazu zertan; bainan ontsa mintzatu baniz, zertako joiten nuzu?* »

70. — Kaifasen aitzinean

Annak gatheztaturik Kaifas aphez handiaren ganat igorri zuen, eta eskribauak hor ziren zaharrekin bilduak. Petri urrundik jarraikitzen zitzaion ; aphez-handiaren etcherat jin zen, eta hor zagon sehiekin jarria, zer atherako zen hoietarik guzietarik.

Bizkitartean aphez-nausiek eta biltzarrak gezurrezko lekukotasun zerbait bilhatzen zuten, haren hil-arazteko; bainan ez zuten

atcheman ahal izan, nahiz lekuko faltsu batzu agertu ziren. Azkenean biga ethorri ziren, erranez : « Gizon horrek erran du : Jainkoaren tenploa desegiten ahal dut eta berriz hiru egunez eraikitzen ahal. » Jeiki zen Aphez-nausia eta erran zion : « Ez duzu deusik ihardesten lekuko horien erraneri ? » Bainan Jesus ichilik zagon.

Aphez-nausiak galdegina zion : « Jainko biziaren izenean manatzen dautzut : *erraguzu Kristo, Jainkoaren semea zirenetz.* » Jesusek ihardetsi zuen : « *Diozun bezala da; eta nik erraiten dautzuet : Ikusiko duzue oraino gizonaren semea Jainko guziz ahaltsuaren eskuinean jarririk, zeruko hedoiengainean heldu dela.* » Orduan Aphez handiak urratu zituen bere soinekoak erranez : « Laido egin du Jainkoari; zer behar dugu gehiagoko lekukorik? Aditu duzue burhoa; zer zaitzue? » Ihardetsi zioten : « Hiltzea merezi du »

Orduan thu egin zioten begitarterat, ukabilka jo zuten; bertze batzuek beharrondo-

koka ari zitzaizkon erranez : « Kristo, asma
zak nork jo huen ? »

71. — Jondoni Petriren hutsa

Anartean Petri jarria zagon ezkaratzean; eta neskato bat hurbildu zitzaion erranez : « Zu ere Jesus Galileakoarekin zinen. » Bainan harek ororen aitzinean ukhatu zuen : « Ez dakit zer mintzo ziren. » Atheratzerat zoalarik, ohartu zitzaion bertze neskato bat eta hor zireneri erran zioten : « Hori ere Nazaretheko Jesusekilakoa zen. » Berriz ere ukhatu zuen eta zin eginez erran zuen : « Nik ez dut gizon hori ezagutzen. » Handik laster, hor zirenak jin ziren Petriren ondorat eta erran zioten : « Egiazki, zu ere heietarik zira; ezen zure mintzaireak berak salhatzen zitu. » Hasi zen orduan zinez eta arneguz, ezetz, ez zuela ezagutzen gizon hura. Hainbertzenarekin oilharrak kantatu zuen, eta Petri orhoitu zen Jesusen hitzaz : « Oilharrak kantatu baino lehen, hiru aldiz ukhatuko nuzu » ; eta atheraturik, nigar egin zuen khireski.

72. — Judasen etsimendua

Bainan Judas, bere nausia saldu-eta, ikhusirik Jesus kondenatzerat zeramatela, urrikitu zen, eta aphez-nausieri hogoi-ta hamar zilharak gibelat ekharri ziozkaten, erranez : « Hoben dut, gaizki egin ez duenaren odola saldurik. » Bainan erran zioten : « Zer doakigu guri ? Zure egitekoa da. » Eta hura, dirua tenploan aurdikirik, ilki zen eta bere burua urkhatu zuen.

73. — Pilatusen aitzinean

Goizalderat, aphez-nausiek eta herriko zaharrek elgar aditu zuten Jesus behar zutela hil-arazi. Eta estekaturik ereman zuten eta Pentzio Pilatus gobernadorearen eskuetan ezarri; bainan ez ziren haren auzitegian sartu, bekhatu baitzitzaioten eta nahi baitzuten Pazkoa jan.

Pilatus ethorri zen bada heien aitzinerat eta galdatu zioten : « Zer hoben emaiten duzue gizon hunen gain ? » Heiek aldiz :

« Ez balitz gaizkiegilea, ez ginautzun hunat ekharriko. » Pilatusek erran zioten : « Harazue zuihauek eta zuen legearen arabera juja zazue. » Bainan Juduek ihardoki zuten : « Ez dugu nehoren hil-arazteko eskurik. »

Pilatus bere auzitegian sartu zen eta Jesus ekhar-arazirik erran zion : « Juduen erregea othe zira ? » Jesusek ihardetsi zion : « *Nere erresuma ez da lur huntakoa*. Nere erresuma lur huntakoa balitz, nere gudulariek begira nezakete Juduen eskuetarik. Bainan nere erresuma ez da hemengoa. » Orduan Pilatusek erran zion : « Errege zira beraz ? » Jesusek : « Diozun bezala, errege niz. *Egiaren lekhukoa izaiteko niz sortu* eta mundu huntarat ethorri. Nor ere egiaren aldekoa baita, eta harek aditzen nu. » Pilatusek erran zion : « Zer da egia ? » Eta hori erran-eta, Juduen ganat itzuli zen eta aithortu zioten : « Ez dut deus hobenik kausitzen gizon hortan. »

Orduan aphez-nausiek, haren hersatzeko erran zuten : « Jendea asaldatzen ari du, bere irakaspenak hedatzen dituela Judu-herri guzian gaindi, Galileatik hunaraino. »

74. — **Jesus Herodesen aitzinean**

Pilatusek aditu zuenean Galilea aiphatzen, Jesus Herodesi igorri zion, hau egun hetan Jerusalemen izaki-eta. Herodes bozkariatu zen Jesusen ikhustez : ezen aspaldion ikhusi nahia zuen, mirakulu bat edo bertze eginen ziolakoan. Galde zonbait egin ziozkan; baina Jesusek ez zion hitzik ihardetsi. Herodesek eta harekilakoek laidostatu zuten, eta, soineko churi bat eman-arazirik bizkarrean, nausatu edo trufatu zuen eta Pilatusen ganat berriz igorri. Eta egun hartan, lehengo etsaiak, Herodes eta Pilatus adichkidetu ziren.

75. — **Berriz Pilatusekin**

Pilatusek, aphezak, aitzindariak eta jendea bilkurik, erran zioten : « Gizon hau ekharri dautazue, baizik-eta jendea jazararazten duela; zuen aitzinean egin diozkat galdeak eta *ikhusten duzue ez diotala deus hobenik aurkhitzen. Herodesek ere ez dio deusik aurkhitu*. Beraz azotaraziko dut eta joaiterat utziko. »

Bainan Pazkoetan gobernadoreak preso-
ner bat uzten ohi baitzuen joan zadin,
galdegin zioten : « Zoin nahi duzue utz die-
zazuetan, Barrabas ala Jesus? » Denek betan
oihu egin zuten : « Hau hil-araz-azu eta
emaguzu Barrabas. » Alta azken hau nor-
bait hilik eta Gobernuari jazarririk preso
altchatua izan zen. Pilatus, Jesus nahi bai-
tzuen salbatu, mintzatu zitzaioten berriz
ere, bainan oihuka ari ziren : « *Kurutze-
fi-ka zazu, kurutze-fi-ka zazu!* » Hirugarren al-
dikotz, Pilatusek erran zuen : « Zer gaizki
egin du? Ez diot heriotzea merezi duen
gaichtakeriarik kausitzen. Horra, gaztigu
bat eman-araziko diot, eta igorriko dut. »

76. — Azotatzeta

Orduan Pilatusek manatu zuen Jesus har-
zezaten eta azotea eman zezoten. Soldadoek
elhorrizko korona bat eginik buruan ezarri
zioten, eta jauntzi eskarlatazko kapa bat ;
gero hurbiltzen zitzaizkon, errañez : « Agur,
Juduen erregea ! » ; eta joiten zuten. Pila-

tus ilkhi zen berriz ere, eta erran zioten Judueri : « Huna ekhartzen dautzuetala, jakin dezazuen bada ez dutala haren baitan hobenik atchemaiten. »

Jesus agertu zen beraz elhorrizko korona buruan eta eskarlata soinean; eta Pilatusek erran zioten « *Horra gizona!* » Aphez-nau-siek eta heien sehiek, ikhusi orduko, oi-hu egin zuten : « Kurutzefika-zazu, kurutzefika-zazu ! » Pilatusek aldiz : « Har-azue zuihauek eta kurutzefika zazue ; ezen nik ez diot gaichtakeriarik aurkhitzen. » Juduek ihardetsi zioten : « Lege bat badugu, eta lege horren arabera heriotzea hartze du zeren bere burua Jainkotsat eman baitu. »

Pilatus, hitz horiek aditzearekin, gehiago beldurtu zen, eta auzitegian sarturik erran zion Jesusi : « Nungoa zira ? » Bainan Jesus-ek ez zion ihardetsi. Pilatusek erran zion : « Zertako ez duzu ihardesten ? Ez dakizu bada zure kurutzefikatze-ko eskua badutala, bai eta zure salbatzekoa ? » Jesusek ihardetsi zion : « *Nere gainean eskurik ez zinu-*

ke, gainetik ez balautzute eman. Horra zergatik hoben handiagoa duen ni eman nuenak. »

77. — **Jesus Kondenatua**

Ordutik Pilatusek nahiko zuen salbatu ; bainan Juduak oihuka lotu ziren : « Gizon hori uzten baduzu, ez zira gehiago Zesarren adichkidea; ezen erregetzat hartua izan nahi dena Zesarren etsaia da. » Pilatusek ilkhia-razi zuen Jesus, eta bere alkian jarriarik, erran zioten Judueri : « Horra zuen erregea ! » Bainan orroaz hasi ziren : « *Hil dadila ! Hil dadila ! Kurutzefika-zazu !* » — « Behar duta zuen erregea kurutzean ezarri ? » zioten galdegin Pilatusek. Ihardetsi zioten : « Ez dugu Zesarrez bertze erregerik ezagutzen, guk. »

Orduan, ikusi-eta ez zela probetchurik eta nahasmendua bethi handituz zoala, Pilatusek ura ekharrarazi zuen, eta ororen aitzinean bere eskuak garbitu zituen, ziolarik : « Ez niz hobendun justu hunen odolaz; zuen gain uzten dut. » Bainan jende guziak

erran zuen : « *Haren odola eror bedi gure gainerat.* » Hortan kurutzefikatzerat eman zioten

78. — Galbarioko bidean

Hiltzerat zeramatarik, Zireneko Simun, landatik heldu zen gizon bat hartu zuten, eta kurutzea bizkarrerat eman zioten. Jesusekin ekhar zezan. Jesusi jende hainitz jarraitzen zitzaion, eta emazte batzuek buharra joiten zuten nigarrez; heien alderat itzulirik, Jesusek erran zioten : « *Jerusalemeko alabak, ez nigar egin nere gatik, baina bai zuen eta zuen haurren gatik.* »

Bi gaichtagin ere bazeramatzaten, harekin batean hil-araztekoak.

79. — Kurutzean itzatzea

Galbarioa erraiten dioten tokirat heldu zirenean, Jesus Kurutzean ezarri zuten bi ohoinekin, bata eskuin zuela eta bertzea ezker. Han eskaini zioten ozpinarekin nahasturikako arnoa; bainan jastatu ondoan,

ez zuen edan nahi izan. Bizkitartean Jesus-
sek erraiten zuen : « *Aita, barkha zozute,*
ezen ez dakite zer ari diren. »

Soldadoek, Jesus kurutzean eman-eta,
haren soinekoak beren artean berezi zituz-
ten. Hartu zuten halaber soin gainekoa, eta
nola josturarik gabekoa baitzen, gainetik
beherera batean ehoa, erran zuten elgarri :
« Ez dezagun urra, bainan eman dezagun
zorthe, norentzat izanen den »; hola bethe
zen Liburu sainduen errana : « Nere soine-
koak zathikatu dituzte beren artean, eta
nere jakaz chorte egin dute. » Horra bada
zer egin zuten soldadoek. Gero jarri ziren
haren zain.

Eta haren buruaz gorago hitz hauk ezarri
zituzten : NAZARETHEKO JESUS JUDUEN ERRE-
GEA.

Jende chehea hor zagon hari beha eta
herriko buruzagiek bertzeekin batean trufa-
tzen zuten, ziotelarik : « Bertzen bizia begi-
ratzen eta, berea begira dezala, Kristo ba-
linbada. »

80. — **Laphur ona**

Ohoinetarik batek ere bere kurutzetik laidoak egiten ziozkan Jesusi eta erraiten zuen : « Kristo balinbahiz, salba hadi eta gu hirekin. » Bainan bertzeak ichil-arazten zuen, ihardesten ziola : « Ez hiza Jainkoaren beldur, urkhabe berean hiltzen ari hizen orduan ! Guk gure gaizkiegineri doazkoten oinhazeak jasaiten ditiagu; hunek al-diz ez dik deus gaizkirik egin. » Gero erran zion Jesusi : « Jauna, orhoit zite nitaz, zure erresuman izanen zirelarik. » Jesusek ihardetsi zion : « Egiazki erraiten dautzut, egun berean nerekin sartuko zira *Parabian*. »

81. — **Andre-dena Maria**

Anartean Jesusen ama eta haren amaren alizpa kurutzearen oinetan ziren Maria Madalenarekin. Jesusek bere ama ikhusi zue-nean eta haren aldean maite zuen dizipulua, erran zion amari : « *Emaztea, horra zure*

semea. » Gero erran zion dizipuluari :
« *Horra zure ama.* » Eta geroztik dizipuluak
bere etchean hartu zuen.

82. — Jesusen hiltzea

Eguerditik hiru orenak artino, ilhunbeak
hedatu ziren lur guzian gaindi; eta hiru
orenetan Jesusek oihu egin zuen : « *Eli, Eli,
lamma sabacthani* »; erran nahi baita :
« *Nere Jainkoa, nere Jainkoa, zertako utzi
nuzu ?* » Hor zirenetarik zonbaitek aditu
zuten eta erran : « *Horra Elias deitzen
duela.* »

Gero, Jesusek baitzakien oro bururatzerat
zoazila, erran zuen : « *Egarri niz.* » Eta be-
rehala heietarik batek laster eginik belogi
edo esponja bat arno mintuz bethe zuen,
eta seska batean ezarririk, eman zion eda-
terat. Bainan bertzek zioten : « *Utz-azu, eia
bada Elias laguntzerat jinen zaion ?* Orduan
Jesusek, ozpin hartarik hartu ondoan, er-
ran zuen : « *Denak bururatuak dira.* »

Eta ichtantean Jesusek oihu handi bat

egin zuen, ziolarik : « *Aita, zure eskuetan emaiten dut nere arima* »; eta burua aphal-
durik, azken hatsa aurdiki zuen.

83. — **Jesus hil-eta**

Eta horra nun tenploko oihala bi zathi
egin zen, gainetik behereraino urraturik,
lurra ikharatu, harriak arraildu, hobiak
ideki eta hil zonbaiten gorphutzak phiztu;
eta, phiztu ondoan, beren hobiak utzirik,
hiri saindurat ethorri ziren, askori agertzen
zitzaizkotela.

Arte hortan ehuntaria eta harekin zire-
nak, lur-ikhara eta bertze gerthakariak oro
ikhustearekin, izitu ziren eta erran zuten :
« *Gizon hori egiazki Jainkoaren Semea*
zen. » Jende guziak ere, horien guzien aitzia-
nean, bulharra joz bazoazin etcherat.

Larunbat-bezpera baitzen, larunbatarekin
gorphutzak kurutzean ez uzteko, Juduek
galdegin zioten Pilatusi, zangoak hauts-
araz zietzozten, eta khen-araz zitzan. Sol-
dadoak jin ziren bada eta zangoak hautsi

— 122 —

ziozkaten ohoin bati eta gero bertzeari. Jesusi hurbildurik, ikhusi baitzuten hila zela, ez ziozkaten hari zangoak hautsi; bainan soldado- batek sahetsa ideki zion lantza ukaldi batez eta berehala odol eta ur chorta bat athera zitzaion.

84. — **Hobia**

Ilhuntzean Arimathiako Josep Pilatusen ganat joan zen eta Jesusen gorphutza galdegin zion, eta Pilatusek eman zion.

Josepek hil-oihal bat erosirik, hartaz inguratu zuen Jesusen gorphutza, kurutzetik khendu ondoan; gero harkaitz batean zilatuzko hobi batean eman zuen, eta harri bat amildu zuen hil-hobiaren sartzeraino.

Biharamunean, aphez-nausiak eta fari-sauak Pilatusen aitzinerat bildu ziren eta erran zioten : « Jauna, gogoratu zaiku enganatzaile horrek bizi zelarik erran zuela : hirugarren egunean phiztuko niz Mana zazu bada haren hobia hiru egunez zain dezaten, beldurrez-eta haren dizipuluek khen

— 123 —

dezaten eta erran dezoten jendeari : Phiztua da. Huntan azken hutsa lehena baino areagoa litake.» Pilatusek ihardetsi zioten : « Hirizainak baditutzue; zoazte, eta nahi duzuen bezala zain zazue. » Hobirat joan ziren, arthoski hetsi zuten, harrian zigiloa ere emanik, eta begiratzaileak ezari zituzten.

PHIZTEA

85. — Lehen agertzea : hobi hutsa

Larunbatetik eta iganderainoko gauean, Maria Madalena eta bertze Maria hil-hobiarren ikhusterat joan ziren. Bet-betan lur-ikhara handi bat egin zen; Jaunaren aingeru bat zerutik jautsi zen harriaren uzkailetzerat eta gainean jarri zen. Haren begitar-tea chimistaren iduriko zen eta soinekoa elhurraren pareko. Begiratzaileak izituak izan ziren eta hilik bezala gelditu.

Aingeruak, emazteri mintzatuz, erran zioten : « Ez izan beldurrik. Badakit kurutzelikatu duten Jesus haren ondotik zabiltzate. Ez da hemen, *phiztu da, erran zuen*

bezala. Zathozte, beha zazue nun ezarri zuten gure Nausia. Eta errozute berehala dizipulueri phiztua dela; Galilean zuek baino lehenago izanen da. Han ikhusiko duzue, hitz dautzuet. » Bertan harpetik ilkhi ziren berri horren ekhartzeko dizipulueri.

Petri joan zen Jesusek maite zuen bertze dizipuluarekin eta hil-hobirat abiatu ziren. Biak lasterka bazoazin; bainan bertze dizipulu hura lasterrago eginik, lehen heldu izan zen, eta ukhurtuz hil-mihiseak ikhusi zituen lurrean, bai eta buruko hil-oihala bazter batean plegaturik.

Orduan lehen heldu izan zen dizipulua ere sartu zen : ikhusi zuen eta sinetsi. Gero dizipuluak etcherat itzuli ziren.

86. — Huna Jesus

Bainan Maria chutik zagon hil-hobitik haratago, eta nigarrez ari zen. Urbildurik, ukhurtu zen, hobian behatzeko, eta ikhusi zituen bi aingeru churiz bezt, Jesusen gorphutza eman zuten lekhuan, bata buruan,

bertzea oinetan. Erran zioten : « Emaztea, zergatik egiten duzu nigar? » Ihardetsi zioten : « Nere Nausia khendu dutelakotz, eta ez dakit nun ezarri duten. »

Horiek erranik, itzuli zuen burua eta Jesus ikhusi zuen, chutik; bainan ez zakien hura zela. Harek erran zion : « Emaztea, zertako egiten duzu nigar? Noren bilha zabiltza? » Ustez-eta baratzezaina zen, ihardoki zuen : « Jauna, zuk ereman balinbaduzu, erradazu nun ezarri duzun, hartzerat joanen niz. » Jesusek erran zion : « Maria! » Itzuli zen eta berak erran zion : « Rabboni », erran nahi baita : *Nausia*.

Jesusek erran zion : « Ez nezazula hunki, ezen ez niz oraino nere Aitaren ganat igana; bainan zoazi nere haurrideri erraiterat zer ikhusi duzun. » Maria Madalena dizipulueri erran zioten : « Jauna ikhusi dut eta horra zer erran dautan. »

87. — Juduen gezurra

Arte hartan, begiratzaletarik zombait hirirat joan ziren eta aphez-nausieri eman

zioten ororen berri. Hauiek zaharrak bildu zituzten, eta batzarra eginik, soldadoeri diru puska bat eman zioten, erranez : « Errazue bazterretan dizipuluak gauaz jin direla eta lo zinaudeztelarik joan dutela. Gobernadorea jakiterat heldu bada, guk balakatu-ko dugu eta estaliko zituztegu.» Soldadoek, dirua harturik, erran bezala egin zuten, eta egungo egunean ere Juduen arteko fama da.

88. — Emmaüseko dizipuluak

Egun hartan berean, bi dizipulu bazoa-zin Emmaüs-erat, eta elgarrekin mintzo ziren gauza gerthatu berri guziez. Solasean ari zirelarik, Jesus bera heiekilakatu zen eta heiekin bideari lotu. Bainan begiak hetsiak bezala zituzten eta ez zuten ezagutzen. Harek erran zioten : « Zertaz mintzo zirezte hola ? Eta nundik heldu da hain ilhun baitzirezte ? »

Heietarik batek, Kleofas zuen izena, ihardetsi zion : « Jerusalemeko arrotz baxharra abal zira, ez baitakizu zer iragan

den azken egun hautan. » Eta erran zioten : « Zer bada ? » Ihardetsi zuten : « Jesus Nazaretharraz, zeina profeta bat baitzen erranetan bezala egintzetan boteretsua, Jainkoaren eta gizonen aitzinean; eta nola aphez-nausiek eta gure buruzagiek hil-arazi duten eta kurutzefikatu. Alta guk uste ginen bada hura izanen zela Israëlen salbatailea; bainan huna ja hiru egun gauza horiek gerthatu direla. Egia erran, gurekilako emazteki batzuek eguna gabe joan dira hil-hobirat, eta haren gorphutza ez kausiturik, jin zaizkigu erranez aingeruak ikhusi dituztela eta hauien arabera bizi dela : gutarik zonbait joan dira hobirat, eta denak emaztekiek erran bezala aurkhitu dituzte; bainan hura, ez dute ikhusi. »

Jesusek ihardetsi zioten : « Oi zoroak, eta profetek erranen sinesteko hain herabe zirezten bihotzak, *Kristok ez zituena bada horiek païratu behar, gero bide hortaz bere lorian sartzeko.* » Orduan, Moisesetik hasirik azken profetaraino, chehatu ziozkaten Liburu sainduetan Kristoz erran direnak oro.

Johan ziren herrichkarat hurbildu zirelarik, egin zuen alegia urrunago joaki. Bainen othoiztu zuten geldi zadin, erranez : « Zaude gurekin, ezen berandua da eta jadanik eguna beheratua da », eta Jesus heiekin sartu zen. Mahainerat-eta, ogia hartu zuen, benedikatu, hautsi, eta eskaini zioten. Orduan begiak zabaldu zitzaizkoten eta ezagutu zuten; bainen begietarik itzali zitzaioten. Eta elgarri erraiten zuten : « *Ez zena gure bihotza sutan, bidean mintzatzen ari zitzaikularik Liburu sainduak argitzen zauzkigunean ?* »

Berehala chutiturik, Jerusalemerat itzuli ziren : han hameka apostoluak eta heien lagunak aurkhitu zituzten. Hauiek erran zioten : « Jauna egiazki phiztua da, eta Petriri agertu zaio. » Berek kondatu zuten zer iragan zen bidean, eta nola Jauna ezagutu zuten ogiaren haustetik.

89. — Jesus afaltegian

Dizipuluak hola mintzo ziren bitartean, Jesus aurkhitu zen heien erdian eta erran

zioten : « Bakhea dela zuekin ! Ni niz, ez izi. » Bainan hainbertzetaraino nahasi eta larritu ziren, non izpiritu bat ikhusten zutela uste izan baitzuten. Eta erran zioten : « Zertako nahasten zirezte ? Eta nundik ditutzue bihotzeko gogoeta horiek ? Beha nere esku-oineri; nihaur niz, hazta nezazue eta ikhus. Izpiritu batek ez du haragirik ez hezurrik, eta nik bai, ikhusten duzuen bezala. » Eta irakutsi ziozkaten bere eskuak eta bere oinak.

Bainan bozkarioarekin oraino miretsiak baitzauden, erran zioten : « Ba othe duzue jateko zerbait ? » Eskiani zioten arrain erre pochi bat eta ezti-orraze bat. Heien bichtan janik, geldikinak hartu eta eman ziozkaten; eta erran zioten : « Horra zer erraiten nautzuen, zuekin nintzenean : Moises baitan, profetetan eta psalmoetan nitaz ezarriak diren guziak behar zirela gerthatu. »

Berriz ere erran zioten : « Bakhea dela zuekin ! Nere Aitak igorri nuen bezala, nik ere igortzen zituztet. Gero, buhatu zuen heien gainerat ziolarik : « *Bekhatuak bar-*

— 130 —

khatuak izanen zaizkote, zuek barkhatuko dioxkatzueteneri, eta utziak izanen zaizkote, zuek utziko dioxkatzueteneri. »

90. — **Thomas**

Thomas, hamabietarik bat, ez zen heiekin Jesus etherri zelarik. Bertze dizipuluek erran zioten bada : « Jauna ikhusi dugu. » Bainan ihardetsi zioten : « Ez balinbadut haren eskuetan ikhusten itze seinalerik, eta ez balinbadut erhia itze ziloetan emaiten eta eskua haren sahetsean, ez dut sinetsiko.

Handik zortzian, dizipuluak berriz ere etche hartan baitziren, eta Thomas heiekin, Jesus jin zen atheak hetsiak zirelarik; eta heien erdian emanik, erran zioten : « Bakhea dela zuekin. » Gero erran zion Thomasi : « Emazu zure erhia hementche, eta beha nere eskueri; hurbil-azu zure eskua eta sar-azu nere sahetsean; ez zitela engoitik sinets-gaitz izan, bainan bai fededun. » Thomasek ihardetsi zion : « Nere Jauna eta nere Jainkoa. » Jesusek erran zion : « Tho-

— 131 —

mas, ikhusi duzulakotz, sinetsi duzu. Dohatsu, ez dutenak ikhusi, eta sinetsi dutenak.»

Jësusek bertze hainitz mirakulu egin izan ditu bere dizipuluen aitzinean, liburu huntan ez baitira ezarriak. Bainan hauk izkiriatuak izan dira, sinets dezazuen Jesus dela Kristo, Jainkoaren semea, eta, sinetsirik, bizia ukhan dezazuen haren izenean.

91. — Azken agertzeak

Jesus agertu zen bertze aldi batez Tiberiadeko itsaso bazterrean, eta huna nola. Petri eta Thomas, Zebederen bi semeak eta bertze bi dizipulu elgarrekin ziren. Petrik erran zioten : « Banoa arraintzarat. » Ihardetsi zuten : « Gu ere heldu gira zurekin. » Joan ziren, eta untzian sartu ziren, bainan gau hartan ez zuten deusik hartu.

Goiz alderat ,Jesus ur-hegian gerthatu zen; bainan dizipuluek ez zuten ezagutu. Galdegin zioten : « Ez duzue deusik jateko ? » Ihardetsi zioten ezetz, eta harek erran zioten : « Aurdik-azue sarea untziaren

eskuin alderat, eta atchemanen duzue. » Aurdiki zuten beraz, eta ez zezaketen athera, hanbat arrain bildu baitzuten. Berehala Jesusek maite zuen dizipuluak erran zion Petriri : « Jauna da. »

Itsas-bazterrerat-eta, Jesusek erran zioten : « Ekhar-azue orai hartu dituzuen arrainetarik. » Petri untzirat igan zen eta sarea leihorrerat erakarri zuen, ehun eta berrogoi eta hamahiru arrain handiz betherik; eta nahiz hanbat baziren, sarea ez zen urratu. Jesusek erran zioten : « Zathozte jaterat. » Eta jarririk zaudenetarik, ez zitzaion nehor ausartatu nor zen galdatzerat, baitzakiten Jauna zela.

Jan izan zuten ondoan, Jesusek erran zion Petriri : « Simun, Joanesen Semea, maite nuzuia hauiek maite nuten baino gehiago? » Ihardetsi zion : « Bai, Jauna, badakizu maite zitudala. » Jesusek erran zion : « *Bazka zaitzu nere bildotchak.* »

Berriz ere galdegin zion : « Simun, Joanesen semea, maite nuzuia ? » Petrik ihar-

— 133 —

detsi zion : « Bai, Jauna, badakizu maite zitudala. » Jesusek orduan : « *Bazka zaitzu nere achuriak.* »

Eta erran zion hirugarren aldikotz : « Simon, Joanesen semea, maite nuzuia ? » Gaitzitu zitzaion bihotzean Petriri, zeren galdegin zion hirugarren aldikotz maite zuenetz, eta ihardetsi zion : « Jauna, zuk gauza guziak badakizkitzu. badakizu bada maite zitudala. » Jesusek erran zion : « *Bazka zaitzu nere ardiak.* »

SALBATORE

92. — Jesusen zeruratzea

Hameka dizipuluak joan ziren Galilearat, Jesusek erran zioten mendirat.

Orduan Jesus hurbildu zen eta gaizkiak erran ziozkaten heien sinets-gaiztasunaz eta bihotz-gogortasunaz, zeren ez zuten sinetsi phiztu zela, ikhusi zutenen hitzaren gainean. Eta erran zioten : « Eskubide guziak eman izan zaizkit zeruan eta lurrean. *Zoaz-*

te beraz, erakats zaitzue populuak oro, bathaiatzen ditutzuela Aitaren, eta Semearen, eta Izpiritu Sainduaren izenean; erakasten diozuetelarik begiratzen nik manatu dauzkitzuetan guziak. Eta huna nun zuekin naitzen mendeek dirauteno. »

Hitz horiek erran-eta, Jesus Jauna zerurat igan zen eta Jainkoaren eskuinean jarria dago. Dizipuluak bazter guzietarat joan ziren predikatzerat, Jauna heiekin lanean ari zela, eta heien hitzari indar emaiten zio-la mirakuluen bidez.

Nihil obstat :

Bajonae die 23a Augusti 1934

A. LARRALDE, CENSOR.

Imprimatur :

Bajonae die 25a Augusti 1934

J. LASSERRE, V. C.

